

TEMES DE DEBAT

Tenim qualitat de vida?

És una pregunta conceptualment tan àmplia com subjectiva i més en èpoques de crisi. La qualitat de vida és un factor que determina el benestar social general dels individus. Hi ha molts factors que intervenen a l'hora de vertebrar què entenem per qualitat de vida. El nivell econòmic no és una premissa determinant però hi ocupa un lloc destacat

ANÀLISI **Frederic Udina**

Més enllà de la dada del PIB

Què entenem per qualitat de vida? De ben segur que filòsofs o biòlegs sabran trobar la millor resposta a aquesta pregunta; els estadístics ens concentrarem a donar resposta a: com es pot mesurar la qualitat de vida de les persones?

En el món de l'estadística oficial hi ha una creixent preocupació per complementar el producte interior brut (PIB), que mesura només la riquesa econòmica produïda, amb altres indicadors del progrés de la societat i del benestar de la població. És una constatació força compartida que el nivell de PIB d'una societat no és un indicador prou fi de la qualitat de vida de la població. Per aquest motiu, es poden trobar diferents iniciatives promogudes per l'OCDE, la Unió Europea i altres institucions per millorar la nostra aproximació a la qualitat de vida, sobre la base de reconèixer el seu caràcter multidimensional. Alguns dels documents més coneguts en aquest context són l'informe Stiglitz-Sen sobre *El mesurament del progrés, el benestar i el desenvolupament sostenible*, l'aproximació al tema de l'OCDE amb la publicació *How is life* i l'informe de la Unió Europea *El PIB i més enllà: mesurant el progrés en un món canviant*.

Per a nosaltres el punt de partida obligat és el conjunt de recomanacions que provenen del sistema estadístic europeu, i en destaquem l'informe final del grup de treball sobre mesura del progrés, el benestar i el desenvolupament sostenible aprovat el novembre passat (*Sponsorship on measuring progress, well-being and sustainable development*). En aquest informe es troben més de cinquanta recomanacions de millora de la mesura de la qualitat de vida que es resumeixen en una taula d'indicadors que queda dividida en nou dimensions: condicions de vida material, activitat laboral, salut, educació, relacions socials i lleure, seguretat personal, govern i drets bàsics, medi ambient i satisfacció personal global. No resulta possible en aquesta columna fer un tractament complet d'aquestes dimensions, però sí que podem fer un repàs d'algunes dades interessants a l'hora de mesurar la qualitat de vida a Catalunya.

Per exemple, el nivell d'instrucció és un excel·lent indicador de la qualitat de vida de la població. En vint anys el nivell d'estudis de la població catalana ha millorat radicalment. L'any 1991 el

El nivell d'instrucció és un excel·lent indicador de la qualitat de vida de la població; en vint anys el nivell d'estudis ha millorat radicalment

percentatge d'habitants que no havien pogut acabar la primària, incloent-hi els que no sabien llegir ni escriure, era el 19% de la població, mentre que, d'acord amb les darreres dades disponibles, aquest percentatge baixa actualment fins al 9%. En l'altre extrem, el percentatge d'habitants que tenen estudis superiors s'ha més que duplicat d'ençà del 1991, i ha passat del 6% al 16%. Els progressos educatius per a les dones encara han estat més importants: el percentatge de dones sense estudis s'ha reduït, ja que ha passat del 22% al 10%, mentre que el percentatge de dones amb estudis superiors ha augmentat del 6% al 17%.

FREDERIC UDINA, director de l'Institut d'Estadística de Catalunya

JOSEP PULIDO

Un altre aspecte a tenir en compte és la salut, especialment la pròpia percepció que en tenen les persones. Quatre de cada cinc catalans consideren que tenen una bona salut, però cal tenir present que aquesta percepció ve força condicionada pel nivell d'educació. Efectivament, la població més instruïda té sistemàticament millors nivells de salut que la població amb nivell d'instrucció baix, especialment en les edats mitjanes. Així, entre la població de 50 a 64 anys, la més instruïda declara que té bona salut en un 83% dels casos, mentre que entre la població amb nivell d'instrucció baix el percentatge de població amb bona salut es redueix al 62%. L'evolució de l'esperança de vida de la població catalana ha estat extraordinàriament favorable i se situa entre els nivells més elevats del món. Actualment, la vida mitjana dels homes se situa en 79 anys i la de les dones en 85 anys, al costat de les primeres posicions del rànquing mundial que lideren països com Nova Zelanda, França, Suïssa o Japó. En comparació amb vint anys enrere, l'expectativa de vida a Catalunya ha augmentat cinc anys per als homes i quatre anys per a les dones.

Si es considera la població en relació amb l'activitat, l'actual conjuntura econòmica ha fet augmentar intensament el nombre de llars amb tots els actius desocupats, al voltant de 200.000 llars, quatre vegades més que a l'inici de la crisi. Un de cada cinc catalans està sota el llindar de risc a la pobresa i tres de cada cinc llars arriben amb dificultats a fi de mes.

Resulta clar que un repte de futur en l'estadística oficial catalana és avaluar la viabilitat i l'oportunitat de millorar la mesura estadística de la qualitat de vida seguint les recomanacions abans esmentades i que s'articulen a l'entorn de tres àmbits temàtics: perspectiva de llars, renda, distribució i riquesa; mesura multidimensional de la qualitat de vida, i desenvolupament sostenible.●

LA CLAU **Ada Ferrer i Carbonell**

Benestar subjectiu

La nostra qualitat de vida, el nostre benestar o la nostra felicitat és una cosa que podem definir nosaltres mateixos sense haver de recórrer exclusivament als experts. En conseqüència, molts estudiosos han començat a incorporar mesures subjectives de benestar en les seves investigacions. Al llarg dels anys són milers els individus que han donat respostes vàlides, coherents i rellevants quan se'ls ha demanat que valoressin en una escala (per exemple de 0 a 10) el nivell de felicitat o satisfacció amb la seva vida. Fent servir aquestes mesures de satisfacció declarada, hem pogut derivar quins són els determinants del benestar i la felicitat, quines

Necessitem mantenir el nostre estatus, ja que ser més pobres que els altres redueix la nostra felicitat

són les preferències dels individus en relació amb un ventall important d'aspectes i fins i tot entendre millor la seva conducta. Amb aquestes mesures hem estudiat la pobresa i la desigualtat des d'una perspectiva subjectiva i podem avaluar i dissenyar polítiques públiques que siguin coherents amb les preferències i el benestar dels ciutadans.

Què ens fa feliços? La relació entre els ingressos i la felicitat declarada van de bracet fins a cert punt, a partir del qual el fet de tenir més diners no incrementa substancialment la felicitat. Tanmateix, necessitem mantenir el nostre estatus, ja que ser més pobres que els altres redueix la nostra felicitat. Estar aturat té un efecte molt perjudicial per a la felicitat, encara que aquest efecte és menor als països o regions on l'índex d'atur és més elevat. També s'ha constatat que els individus no s'adapten a estar a l'atur: aquesta experiència afecta i influeix sobre la nostra felicitat fins i tot després de tornar a trobar feina. De fet, l'evidència recent apunta que la capacitat d'adaptació dels individus ha estat sobrevalorada durant molt de temps, ja que si bé ens adaptem a algunes circumstàncies, hi ha esdeveniments que marquen la nostra felicitat per sempre.

Als països occidentals tenir estudis universitaris té un efecte negatiu sobre la felicitat de les persones, ja que crea unes expectatives que són difícils de satisfer. Alguns exemples d'altres determinants de la felicitat són les característiques no salarials de la feina (les hores treballades, els torns de treball, el tipus de contracte, el temps de desplaçament, etcètera), la salut, el fet de tenir parella, i les característiques de l'entorn (la inflació, la taxa d'atur, la desigualtat i la contaminació ambiental tenen un impacte negatiu sobre el benestar).●

A. FERRER I CARBONELL, científica titular, Institut d'Anàlisi Econòmica (CSIC)

PER SABER-NE MÉS PUBLICACIONS

L'economia de la felicitat. Ada. Ferrer-i-Carbonell, Els Opuscles del CREI, nr. 28. Maig 2011. (En català, castellà i anglès)

La felicidad: Lecciones de una nueva ciencia. R. Layard, 2005. Madrid. Taurus

WEBS

<http://www.idescat.cat/dequavi/?TC=111>. Pàgina web de l'Idescat

<http://ec.europa.eu/eurostat/product?code=KS-BU-10-002>

<http://www.stiglitz-sen-fitoussi.fr/en/index.htm>

<http://oecd.betterlifeindex.org/Your better Life>. Una iniciativa de l'OCDE perquè els ciutadans puguin conèixer la qualitat de vida (incloent mesures subjectives) del seu país